

Surveillance deel 2

counter insurgency – in kaart

MID – 12-06-2020

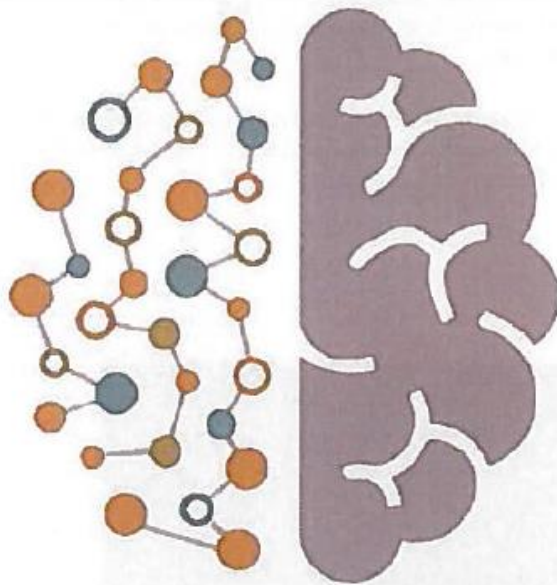
Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)

- Brits onderzoek stelt dat mensen vatbaarder zijn voor het geloven van complottheorieën rondom COVID-19 wanneer zij voornamelijk sociale media raadplegen als nieuwsbron.
- Op basis van open bronnen onderzoek concludeert EU DisinfoLab dat er een link bestaat tussen de Franse nieuwswebsite Observateur Continentaal, de denktank One World en de Russische militaire inlichtingendienst (GRU). Beiden verspreide artikelen en narratieven met complottheorieën en valse claims rondom COVID-19.
- Twitter haalt accounts neer die gerelateerd worden aan Rusland, Turkije en China. De aan China gerelateerde accounts verspreidden o.a. desinformatie over de reactie van de communistische partij op COVID-19.

Narratieven / actualiteiten

Nederland

- Uit onderzoek van Commissariaat voor de Media en het Reuters Institute for the Study of Journalism blijkt dat Nederlanders zich minder zorgen maken over nepnieuws op het internet dan in veel andere landen en dat zij meer dan gemiddeld vertrouwen hebben in algemene nieuwsmedia. Bij nieuws uit zoekmachines en sociale media ligt dat vertrouwen lager. De vragenlijsten werden voor het uitbreken van het coronavirus al afgenomen in 40 landen.¹ In zes landen is een extra analyse uitgevoerd voor en na de uitbraak van de COVID-19 pandemie (VK, VS, Duitsland, Frankrijk, Spanje, Argentinië). Uit deze analyse blijkt dat zowel het gebruik van televisie als van online en sociale media toenam tijdens de pandemie. Het vertrouwen in nationale nieuwsorganisaties en nationale overheden was relatief hoog.²
- De personen achter Viruswaanzin.nl, Willem Engel en Jeroen Pols, hebben de staat (in het bijzonder: het ministerie van VWS) gedaagd. Ze eisen 'dat de Nederlandse Staat per direct alle COVID-19-maatregelen intrekt'. In een persbericht³ waarin het kort geding wordt aangekondigd, stelt Engel: 'Het RIVM speelt een merkwaardige rol. De afgelopen maanden hebben een groot aantal wetenschappers geklaagd over het gebrek aan openheid. Wij vermoeden dat het RIVM onderzoeksresultaten heeft vervalst en Van Dissel de Tweede Kamer mogelijk onjuist voorlichtte.' Voorts: 'Viruswaanzin.nl eist daarom in een tweede kort geding dat het RIVM de ontbrekende informatie vrijgeeft.' Op 25 juni wordt het kort geding behandeld door de Rechtbank Den Haag. Over dat tweede kort geding is nog niets bekend. Verder heeft viruswaanzin.nl een demonstratie in Den Haag op 21 juni aangekondigd.⁴⁵ De Veiligheidsregio Haaglanden verbiedt deze demonstratie omdat de wijze waarop deze bijeenkomst georganiseerd wordt, een gevaar vormt voor de volksgezondheid. De initiatiefnemers stappen naar de rechter.⁶

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

SpotRep
Demonstratie Den Haag 21 juni 2020
19 juni 2020

Spotrep viruswaanzin

Van: [redacted] @mindef.nl [redacted] @mindef.nl]

Verzonden: vrijdag 19 juni 2020 16:20

Aan [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @minjenv.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @minjenv.nl; [redacted] @vggm.nl; [redacted] @minjenv.nl;
[redacted] @ifv.nl; [redacted] nctv.minvenj.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @minvenj.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @brandweereflevoland.nl; [redacted] @ifv.nl; [redacted] @ifv.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @minjenv.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @ifv.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @minjenv.nl; [redacted] ;
[redacted] @NCTV.MinJenV

CC: [redacted] @minder.nl; [redacted] @minder.nl; [redacted] @minder.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl; [redacted] @mindef.nl;
[redacted] @mindef.nl

Onderwerp: Spotrep Stichting Viruswaanzin.nl

Geachte ontvanger,

Gevoegd vindt u een zogeheten 'Spotrep'. In dit product signaleert het LIMC een situatie die mogelijk tijd-kritisch is.

In deze Spotrep staat nadere duiding over een voorgenomen demonstratie in Den Haag 21 juni a.s. op basis van open bronnen. Verdere updates vinden als gewoonlijk plaats in de reguliere wekelijkse producten van het LIMC.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
[redacted]

Land Information Manoeuvre Center

Inleiding

Op 19 juni 2020 heeft [REDACTED] van Den Haag besloten een aangekondigde demonstratie op 21 juni op het Malieveld tegen de Coronaspoedwet en -maatregelen te verbieden. In eerste instantie waren door de organisatie 100 demonstranten aangemeld. Inmiddels hebben echter al meer dan 20.000 mensen hun interesse getoond in deelname aan de demonstratie. Volgens de Veiligheidsregio Haaglanden overschrijdt dit aantal met zekerheid de spankracht en het regelvermogen van de organisatie van dit evenement en daarnaast de maximale capaciteit van het Malieveld.

Al langere tijd heerst er onvrede over de COVID-19 maatregelen. Op 18 juni kregen een aantal critici een podium bij het tv-programma BEAU (703.000 kijkers) en daar trokken zij de adviezen en maatregelen van het RIVM en OMT in twijfel. Daarnaast riepen zij op te gaan demonstreren tegen de maatregelen. Voor deze uitzending kregen de organisatoren ook al media-aandacht via verschillende kanalen waarbij ze het COVID-19 beleid in twijfel trokken. Het optreden op traditionele media zorgt nu echter voor een sterke uitbreiding van het bereik van hun boodschap.

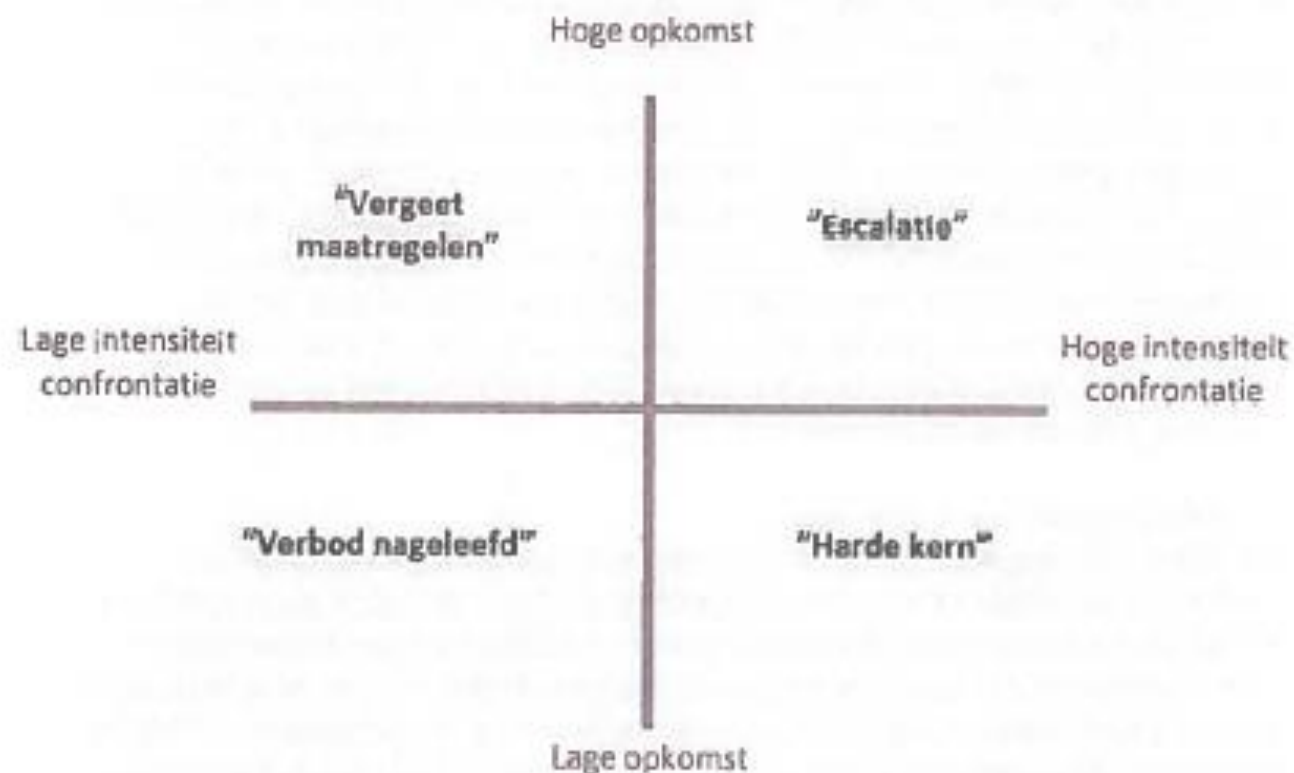
Bijna tegelijkertijd met het verbieden van de demonstratie kondigde Minister [REDACTED] (minister [REDACTED]) aan meer tijd te nemen voor het implementeren van de Coronaspoedwet via de Tweede en Eerste Kamer om ze te zorgen voor een zorgvuldige behandeling. Ondanks het verbieden van de demonstratie en het uitstellen van deze wet, hebben de organisatoren een kort geding aangespannen om de demonstratie toch door te laten gaan.

De verboden demonstratie van 21 juni kan een precedent worden voor volgende demonstraties. Dit is sterk afhankelijk van enerzijds de daadwerkelijke opkomst en anderzijds op het optreden van de civiele autoriteiten. Het feit dat deze demonstratie vooraf al door de burgemeester is verboden, is nieuw in de COVID-19 context. Dit vergroot de aandacht voor handhaving en effecten achteraf aanzienlijk. Daarnaast voedt dit evenement sterk het spanningsveld tussen enerzijds de kans op een 'superspreading event' en anderzijds het grondrecht in een democratie om te mogen demonstreren.

De centrale vraag in dit product is: Wat zijn mogelijke scenario's waarin de verboden demonstratie van 21 juni kan uitmonden en wat zijn de effecten daarvan op de maatschappij in de komende periode?

Conclusie

Het LIMC signaleert vier mogelijke scenario's voor de voorgenomen demonstratie van 21 juni in Den Haag. Hiervan hebben er twee ('Vergeet maatregelen' en 'Escalatie') mogelijk een negatief effect op de Nederlandse samenleving in de komende periode.

Onderstaande scenario's komen voort uit het bovenstaande assenkruis, dat is opgebouwd uit de assen 'opkomst demonstranten' en 'intensiteit van confrontatie'. Verdere uitwerking van de scenario's is opgenomen in de bijlagen van dit product

Scenario ESCALATIE: Hoge opkomst demonstranten en hoge intensiteit confrontatie met politie.

Effecten: afbreuk vertrouwen in democratische rechtstaat en vergroting tweedeling in maatschappij.

Scenario VERGEET MAATREGELLEN: Hoge opkomst demonstranten en lage intensiteit van confrontatie met politie.

Effecten: afbreuk legitimiteit openbaar bestuur, verharding in de samenleving en scheppen van precedent.

Scenario VERBOD NAGELEEFD: Lage opkomst demonstranten en lage intensiteit van confrontatie met politie.

Effecten: status quo blijft gehandhaafd en onvrede bij andere groeperingen

Scenario HARDE KERN: Lage opkomst demonstranten en lage intensiteit van confrontatie met politie.

Effecten: verharding van harde kern en afbreuk viruswaan-zin-narratief in nieuwsmedia

Mogelijke effecten 'Escalatie' middellange termijn

Afbreuk vertrouwen in de democratische rechtstaat

Bij een harde confrontatie tussen de handhavers en (mensen die zich bevinden onder) de demonstranten, is het mogelijk dat deze confrontatie geframed zal worden als een aanval op niet alleen de individuele grondrechten maar als een aanval op de democratische rechtstaat waarbij de burger niet meer kan vertrouwen op haar overheid. Het feit dat er momenteel zelfs onder juristen een discussie plaatsvindt rondom de juridische legitimiteit van de spoedwet-corona draagt hier aan bij. Bovendien kunnen verhalen over en beelden van harde confrontaties worden aangegrepen door demonstranten om zich te positioneren als de vreedzame burger die probeert te strijden tegen de oppressieve overheid die steeds meer inbreuk probeert te maken op grondrechten en individuele vrijheden. De kans dat dit narratief aanslaat bij een groot publiek is niet groot, maar kan, mits het narratief aanhoudt, op lange termijn toch een negatief effect hebben op het vertrouwen in de rechtstaat in delen van de samenleving.

Vergroting tweedeling maatschappij

Enerzijds is het mogelijk dat een harde confrontatie tussen demonstranten en handhavers kan leiden tot een verharding onder de demonstranten, die mogelijk nog sterker het gevoel zullen hebben dat ze niet gehoord worden door de overheid en dat hun stem onderdrukt wordt. Aangezien de groep demonstranten relatief groot is, zou het kunnen dat zij in staat zullen zijn de beeldvorming van het grotere publiek te beïnvloeden. Op lange termijn kan dit een negatief effect hebben op de legitimiteit van het overheidsbeleid en het vertrouwen in de overheid.

Anderzijds kan harde wederzijdse confrontatie leiden tot een afkeur onder een groot deel van de samenleving, die geweldadige actievoerders hoogstwaarschijnlijk zullen afkeuren. Het narratief dat zij uitdragen, zal door een de waardering van de bron daarmee ook gelijk minder geloofwaardig worden.

Mogelijke effecten 'Vergeet Maatregelen' middellange termijn

Afbreuk legitimiteit van het openbaar bestuur

Afbreuk aan de legitimiteit van het openbaar bestuur kan verscheidene negatieve effecten tot gevolg hebben:

- Hoe minder legitiem het openbaar bestuur wordt geacht, hoe groter de kans dat de acceptatie voor de maatregelen die zijn opgelegd door hetzelfde openbare bestuur zal dalen. Een daling in acceptatie zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot een verminderd opvolgen van deze maatregelen. Als hier tegen opgetreden wordt zal dit steeds vaker gezien worden als onrechtvaardig. Wordt hier echter niet tegen opgetreden dan zal dit een mogelijke verdere degradatie van de legitimiteit van het openbaar bestuur in de hand werken.
- Daarnaast geldt ook: hoe minder legitiem het openbaar bestuur wordt geacht, hoe groter de kans dat het officiële narratief zal inboeten aan betrouwbaarheid. Dit kan enerzijds een groter draagvlak voor het alternatieve narratief tot gevolg hebben. Anderzijds kan het leiden tot een verminderd vertrouwen in het openbaar bestuur in zijn algemeenheid, niet enkel met betrekking tot COVID-19-maatregelen.

Verharding in de samenleving

Door het terughoudende optreden van de handhavers zal hoogstwaarschijnlijk het beeld van willekeur in handhaving van de maatregelen worden versterkt. Groepen die al eerder hun onvrede hebben geuit over de maatregelen en de voor hen (bijna) ondragelijke financiële gevolgen, zullen hoogstwaarschijnlijk zeer negatief reageren op het toestaan van deze demonstratie. Mogelijk komen er tegendemonstraties van groepen die zich onrechtvaardig behandeld voelen. Ook dit kan weer leiden tot een verminderd draagvlak voor de maatregelen. Op langere termijn kan dit leiden tot een verminderd vertrouwen in de overheid als deze haar keuzes niet op effectieve en consistente wijze weet uit te leggen.

Precedent

Het niet ingrijpen of terughoudend ingrijpen van de handhavers kan mogelijk leiden tot meer en grotere demonstraties. Zodra mensen zien dat het overtreden van de regels geen negatieve gevolgen heeft voor de mensen die dit doen, is het mogelijk dat steeds meer mensen ervoor zullen kiezen hun onvrede te uiten door te gaan protesteren, zeker als ze het gevoel hebben dat hun stem op andere platformen niet gehoord wordt. Daarbij speelt ook dat er zelfs onder medici tegenstrijdige berichten worden afgegeven over de mogelijke effecten van dergelijke samenkomsten, waardoor mogelijk de drempel om je onder een grote groep mensen te gaan bevinden af zal nemen.

Op lange termijn kunnen de bovengenoemde effecten gezamenlijk grote gevolgen hebben bij een mogelijke tweede golf van besmettingen. Een verminderd draagvlak en gepercipieerde willekeur in de handhaving van de huidige maatregelen zullen het hoogstwaarschijnlijk extra moeilijk maken voor de overheid om hernieuwde maatregelen in te voeren en deze ook opgevolgd te zien worden.

Scenario 'Vergeet de maatregelen'

Het scenario 'vergeet de maatregelen' beschrijft een situatie waarin de opkomst voor de demonstratie van 21 Jun hoog zal zijn, maar dat de confrontatie tussen politie en demonstranten een lage intensiteit zal kennen. Het Malieveld stroomt in dit scenario vol met demonstranten, maar de politie stelt zich terughoudend op.

Een aantal indicatoren dat dit scenario zich af zal spelen zijn hieronder in een opsomming uiteengezet. Aangezien het scenario een situatie beschrijft waarbij zowel veel demonstranten op komen dagen en geen intense confrontatie tussen politie en demonstranten plaatsvindt, is het belangrijk dat indicatoren uit beide kolommen zichtbaar zijn, voordat men kan concluderen dat scenario "Vergeet de maatregelen" zich afspeelt.

Indicatoren hoge opkomst	Indicatoren lage intensiteit confrontatie
Aandacht in traditionele media neemt toe	Geen ME voorbereidingen
Berichten sociale media positief over protest	Geen wegblokkades
Bevestigingen door entertainment	Weinig blauw op straat
Stijging aantal aanmeldingen Facebook-event	Geen verloven ingetrokken bij politie
Behoud trending status op sociale media	Geen verharding taalgebruik
Winst kort geding	Geen oproepen tot geweld
Online kaartverkoop treintickets richting Den Haag	Geen ME voorbereidingen

Scenario 'Escalatie'

Het Scenario "Escalatie" beschrijft een situatie waarin de opkomst voor de demonstratie van 21 juni hoog zal zijn en dat de politie en demonstranten een intense confrontatie aangaan. In dit scenario vindt een verharding plaats onder demonstranten die aanwezig zijn op het Malieveld omdat gematigde potentiële deelnemers afzien van het protest door het verbod, of door de het uitstellen van de Coronaspoedwet. Bij de harde kern onder de demonstranten wakkert het verbod juist frustraties aan, wat de kans op een intense confrontatie vergroot binnen dit scenario vergroot.

Een aantal indicatoren dat dit scenario zich af zal spelen zijn hieronder in een opsomming uiteengezet. Aangezien het scenario een situatie beschrijft waarbij zowel veel demonstranten op komen dagen en een intense confrontatie tussen politie en demonstranten optreedt is het belangrijk dat indicatoren uit beide kolommen zichtbaar zijn, voordat men kan concluderen dat scenario "Vergeet de maatregelen" zich af gaat spelen.

Indicatoren hoge opkomst	Indicatoren hoge intensiteit confrontatie
Aandacht in traditionele media neemt toe	ME voorbereidingen
Berichten sociale media positief over protest	Wegblokkades
Bevestigingen door entertainment	Veel blauw op straat
Stijging aantal aanmeldingen Facebook-event	Verloven Ingetrokken bij politie
Behoud trending status op sociale media	Verharding taalgebruik op sociale media
Winst kort geding	Oproepen tot geweld en/of plunderingen
Online kaartverkoop treintickets richting Den Haag	Oroep tot tegendemonstraties

Van: [REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: donderdag 7 mei 2020 16:24
Aan: [REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ
CC: [REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE C&P
Onderwerp: FW: Mandaat LIMC

Dag [REDACTED]

Van [REDACTED] vernam ik dat C-LAS in de VTC gisteren gesproken heeft over een 'mandaat' tbv het uitvoeren van een social media analyse mbt verbrande zendmasten niet alleen op basis van mil bijstand ex (art 58) Politiewet, maar ook vanwege mil bijstand aan de NCTV.

Sla jij hierop aan?

Van: [REDACTED] BS/AL/HDB/Belmdwrs" [REDACTED]@mindef.nl>

Datum: vrijdag 8 mei 2020 om 14:36:24

Aan: "[REDACTED] BS/AL/HDB/Proj Off" [REDACTED]@mindef.nl>

Cc: "[REDACTED] BS/AL/HDB/ProjafdCHU" [REDACTED]@mindef.nl>

Onderwerp: MSOB NCTV: duidingscapaciteit Defensie - LIMC

Dag [REDACTED]

Het kwam al even ter sprake bij het vorige directieoverleg, maar nu de zaken verder vorderen breng ik je graag op de hoogte van het volgende:

Interdepartementaal merken we dat de detectie- en duiding van desinformatie rondom COVID-19 nog wat 'zoeken' is. Wel nemen beiden diensten steeds beter hun rol: zij moesten duidelijk even schakelen, deze crisis was natuurlijk niet direct gevat in hun onderzoeksopdracht, maar inmiddels leveren zij tijdige en heldere fenomeenanalyses. Ook wordt er in het interdepartementale MID druk gezocht naar manieren om een gezamenlijk beeld op stellen.

In de zoektocht naar betere detectie en duiding, blijkt dat met name periodieke monitoring op wat er in Nederland speelt op desinformatie (Welke onderwerpen slaan aan? Welke narratieven krijgen tractie? Etc.) nog moeilijk te organiseren, met name door capaciteitsgebrek a de departementen.

Van: [redacted] CLAS/OOCL/HQ/Verzamelpl" [redacted]@mindef.nl>

Datum: vrijdag 8 mei 2020 om 16:29:29

Aan: [redacted] CLAS/OOCL" [redacted]@mindef [redacted],

CLAS/ST CLAS/DIR T&O" [redacted]@mindef.nl>

Cc: "[redacted] CLAS/ST CLAS/DIR P&O/AFD ADV&HR/SIE MD"

[redacted]@mindef.nl>

Onderwerp: Svz LIMC en NP/mandaat

[redacted] beste [redacted], even een sitrep

- 1) De MSOB steunverlening mbt desinformatiesteun voor NCTV en andere deptn tbv LIMC (in bijlage) is behandeld door DJZ. Dwz dat DJZ akkoord is met de tekst/opdracht zoals gesteld door de NCTV, maar hebben tevens een stringente caveat hebben toegevoegd (zie 1.5 taak/opdracht laatste alinea). **Deze MSOB wordt nu aangeboden** via MinJ&V aan MinDef, wordt formeel via de koninklijke weg verwacht komende week. Deze heeft voor- en nadelen:
Voordeel: We krijgen op basis van dit steunverzoek formeel de opdracht om desinformatie te duiden voor, in essentie, de complete rijksoverheid, waardoor de KL prominent positie krijgt op hoogambtelijk niveau. ^{Art 11} [redacted] En het geeft een formele taak voor minimaal een jaar, op basis waarvan im capaciteiten (JISTARC/CMI/CD&E/datascience) processen en producten kunnen beoefenen. En ja, mijn advies is, dat moeten we willen.
Nadeel: de DJZ caveat maakt dat er, itt tot afgesproken, **nog steeds geen enkele juridische grondslag** is op basis waarvan eigenstandig of in opdracht data verwerkt en opgeslagen mag worden. Voor desinformatie duiding (zendmast impact etc) ontkom je simpelweg niet aan social media, en dat mag dus niet.

Dat is nogal beperkend, omdat we dan alleen geaggregeerde documenten kunnen verwerken vanuit verschillende deptn, zonder eigenstandige infopositie of factcheck, herleidbaarheid van brondata etc. Dat houdt een groot risico in, omdat je dan niet weet of rapporten elkaar tegenspreken, onderling bevestigen etc. je bouwt dus mogelijk conclusies op drijfzand.

OM betrokken

Het vervolgesprek is aanstaande donderdag in DH, ik probeer DJZ nu te pakken te krijgen met het verzoek dat ze aansluiten. Doelstelling is, parallel aan de MSOB een samenwerking aan te gaan met de NP, die mogelijk maakt dat we zelf het Internet mogen raadplegen, bv op basis van de Algemene Politiewet of de Wet Politiegegevens. Het gaat dus niet om nog een aanvullende taak of opdracht die extra capaciteit kost, maar een samenwerkingsverband NP/OM/KL dat data uitwisseling, vergaring en opslag mogelijk maakt, zodat de NCTV en NP echt goed gevoed kunnen worden, naast kennisuitwisseling. Ondanks de positieve grondhouding van de juristen van NP en OM zit het probleem echt in eigen huis. **Ik zou dus graag pro-active JZ steun hebben aanstaande donderdag om dit in goede banen te leiden.** Ik probeer tussen de bedrijven door DJZ te bellen, heb ze nog niet kunnen spreken helaas.

- 3) Ondertussen ben ik op het LIMC bezig (naast het mitigeren van MVV' s) om met deze focusverschuiving een verdere stap te maken in de interne samenwerking, processen etc. In essentie verschuift de focus naar twee dingen binnen Covid-19: A) Voor TOC en LOTC monitoren van covid crisis en scenario , bv om tweede golf te kunnen zien aankomen. B) Voor NCTV en andere deptn duiden van desinformatie. We hanteren daarvoor het concept-rapport van Rathenau (in CC, ter info). Ik heb nu een mini-TBM lopen / analyse opdracht intern uitgezet. Daarnaast uiteraard CD&E etc etc. **Art. 11** . Ter info, ook in CC, er is ook onafhankelijk vastgesteld dat het hier veilig is en we ons aan de RIVM maatregelen hielden/houden binnen de mogelijkheden.

Van: "[redacted] (Landelijk Parket)" [redacted]@om.nl>

Datum: vrijdag 8 mei 2020 om 10:02:16

Aan: "[redacted] CLAS/OOCL/HQ/Verzamelp1" [redacted]@mindef.nl>,
[redacted]s@politie.nl" [redacted]s@politie.nl>, [redacted]@politie.nl"

[redacted]@politie.nl>, "[redacted] (Landelijk Parket)" <[redacted]@om.nl>

[redacted]@politie.nl>, "[redacted] (Landelijk Parket)" <[redacted]@om.nl>

Onderwerp: RE: Verkenning juridische samenwerking NP en het LIMC

Beste allen,

Zoals gisteren besproken stuur ik jullie hierbij de leidraad internetgegevens welke als intern en vertrouwelijk beleidsstuk is opgesteld door OM en Politie. Met deze documenten graag vertrouwelijk gaan en niet verder verspreiden.

Hierbij ook de link naar het rapport van de Cie Koops waar we vanuit OM en Politie aan mee hebben gewerkt als het gaat om internetgegevensvergaring > hoofdstuk 6 vanaf pagina 150.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/26/rapport-commissie-koops---regulering-van-opsporingsbevoegdheden-in-een-digitale-omgeving>

Deze stukken zijn dus relevant als het gaat om fase twee en de bevoegdheden op basis van artikel 58 Pw goed geregeld zijn.

Mochten er nog vragen zijn laat het vooral weten en anders tot volgende week!

Groet [redacted]

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: [redacted]@mindef.nl] Namens [redacted]@mindef.nl

Verzonden: maandag 4 mei 2020 10:44

Aan: [redacted]@mindef.nl; [redacted]@politie.nl; [redacted]@politie.nl; [redacted] (Landelijk Parket); [redacted] (Landelijk Parket)

Onderwerp: Verkenning juridische samenwerking NP en het LIMC

Tijd: donderdag 7 mei 2020 10:15-11:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Kromhout Kazerne, Vergaderzaal Geb K05 BG ruimte B18

<< Bericht: Gegevens opvragen omtrent aanmelding Kazerne >>

Geachte geadresseerde,

█ strategisch adviseur korpsleiding op nationale veiligheid, en er sluit nog een jurist van staf korpsleiding aan op dit vlak.

█ en █ van het OM/landelijk Parket. Dat zijn mensen die hun sporen hebben verdiend zowel juridisch als in aanzien in het nationale veiligheidsdomein.

Het gaat ons vanuit CLAS om 3 zaken:

- **Juridische grondslag** en samenwerking op nationale veiligheid op gebied van desinformatie (ook irt covid), dus verlengde arm.
- Kennisuitwisseling op gebied van ICT/datascience en experimenten (is geen juridisch probleem, weten we al)
- Punt 1 en 2 zou structurele en langdurige wegzetten als mogelijk.

Uitkomst moet zijn een **samen overeengekomen routekaart die LIMC een juridische grondslag geeft voor dat verzamelen, verwerken en verspreiden**, met klem om een andere route dan art 58, en dat weet █ ook. Politie en OM geven aan dat ze daartoe mogelijkheden zien. Laat je svp leiden door de positieve grondhouding van de wil tot samenwerking ihkv nationale veiligheid en beschermen vitale belangen. Zij snappen als geen ander dat veiligheid ondeelbaar is binnen de overheid en dat er samen gewerkt moet worden op kennis en kunde.

Van: [REDACTED] BS/AL/HDB/Proj Off

Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 19:38

Aan: [REDACTED] BS/AL

Onderwerp: Fwd: IGO

Heb [REDACTED] mail gestuurd ivm ontbrekend huiswerk tbv [REDACTED] en (op) lopende discussie over (on)mogelijke inzet van deel van JISTARC in nationale domein.

Zijn mensen willen wel a la ondersteuning OM bij ondermijning in Brabant. Punt is daar was heldere opsporingsbevoegdheid. Voor inzet tbv NCTV ivm nepnieuws COVID in sociale media is nog geen titel gevonden om een beschikbare capaciteit in te zetten, Europese en nationale kaders zijn strak en politiek en samenleving uiterst gevoelig voor overheid die privacy schendt.

Ga overigens 29 mei naar CLAS om eea te bespreken, mn IGO in multidomein omgeving.

Prettig weekend,

[REDACTED]

Van: [REDACTED] BD/NCTV
Verzonden: woensdag 3 juni 2020 14:30
Aan: [REDACTED] BS/AL/HDB/Proj Off
Onderwerp: RE:

Beste [REDACTED]

Dank voor je mail.

Jullie en onze juristen zijn inderdaad geruime tijd met elkaar in gesprek en ik begreep dat ze samen een rechtsgeldige grondslag hebben gevonden op basis waarvan het LIMC ons kan ondersteunen bij het signaleren en duiden van desinformatie irt COVID-19. Dat is een mooie eerste stap maar dan zijn we er natuurlijk niet. We zullen namelijk samen ook goed moeten kijken naar hoe zo een ondersteuning daadwerkelijk ingevuld kan worden en hoe we eventuele onduidelijkheden kunnen wegnemen.

Ik stel voor dat de desinfo club vanuit Programma Statelijke Dreigingen met jouw Counter Hybrid Unit overleg hebben deze week en ons uiterlijk maandag 8 juni een voorstel doen, waarin antwoord gegeven wordt op jouw vragen?

➔ [20200604-DV-LIMC-CIP-WEEKLY-def](#) (PDF | 18 pagina's | 1,6 mB)

➔ [20200609-DV-LIMC-Presentatie SpotRep VirusWaaazin](#) (PDF | 22 pagina's | 1,2 mB)

➔ [20200611-DV-LIMC-CIP-wk25](#) (PDF | 20 pagina's | 2,1 mB)

➔ [20200616-DV-LIMC-Weekly-Desinfo](#) (PDF | 32 pagina's | 2,5 mB)

➔ [20200622-DV-LIMC-Presentatie Medialandschap](#) (PDF | 22 pagina's | 1,6 mB)

➔ [20200625-DV-LIMC-WEEKLY COVID-19](#) (PDF | 22 pagina's | 1,6 mB)

➔ [20200630-DV-LIMC-Weekly Update Desinformatie](#) (PDF | 26 pagina's | 1,8 mB)

195	20-5-2020	FW Toelichting maatschappelijk kompas uitwerking VNOG.pdf
196	3-6-2020	RE contactgegevens.pdf
197	9-6-2020	RE Ondersteuning LOT-C met kennis en kunde vanuit LIMC.pdf
198	27-5-2020	RE wat in het vat zit.pdf
199	28-5-2020	Re Update MSOB NCTV ondersteuning LIMC.pdf
202	3-6-2020	FW RE.pdf

203	2-6-2020	FW.pdf	Eind blz 1; idem 202
203	12-6-2020	RE verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	
203	16-6-2020	FW Vervolg MSOB.pdf	
209	2-6-2020	RE contact.pdf	
210	3-6-2020	FW RE.pdf	Idem 202
213	4-6-2020	Re Legad behoefte.pdf	
214	4-6-2020	RE OSINT binnen CLAS.pdf	
215	4-6-2020	RE Verslag VTC C-OOCL 3 juni.pdf	
220	9-6-2021	FW Aanvulling t b v de verwerkersafspraken.pdf	
222	12-6-2020	FW verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	Eind blz 1; idem 203
223	12-6-2021	FW verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	Idem 203
227	11-6-2020	RE 20200611 stand van zaken MSOB LIMC.pdf	
228	12-6-2020	FW verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	
228	12-6-2020	MSOB concept art 52 org besluit 1.0 - kanttekeningen RL.pdf	CONCEPT
228	12-6-2020	Verwerkersovereenkomst_nctv-mindef inzake duiden desinformatie - v01.5 - kanttekeningen RL.pdf	CONCEPT
229	12-6-2020	FW verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	Idem 203
230	12-6-2020	FW verwerkersafspraken t b v verzoek MSOB inzet LIMC.pdf	Idem 203
237	15-6-2020	MSOB concept art 50 org besluit 1.0 - kanttekeningen verwerkt.pdf	CONCEPT
237	15-6-2020	Verwerkt commentaar MSOB inzet LIMC.pdf	
237	16-6-2020	RE Verwerkt commentaar MSOB inzet	

NRC op de hoogte

Van: [redacted] BS/AL/HDB/Proj Off
Verzonden: vrijdag 19 juni 2020 23:18
Aan: [redacted]., BS/AL/DJZ/Clust. INT
Onderwerp: Fwd: voorbereiding interview gen.Wijnen/NRC

[redacted]
Als ik bijlage 2 naast de tijdlijn leg en diverse activiteiten kan ik me moeilijk aan indruk onttrekken dat bij deze en gene activiteit tijdens oefeningen structureel gegevens zijn verzameld zonder mandaat om op basis van analyse over te gaan tot beïnvloeding,
Zijn die casusposities nagelopen met oog op rechtmatigheidsoordeel?
Gr
[redacted]

Van: [redacted], BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>
Datum: vrijdag 19 juni 2020 om 20:49:47
Aan: "Bijleveld-Schouten, ATB, Drs." [redacted]@mindef.nl>, [redacted]
[redacted] BS/AL" <[redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DS" [redacted]@mindef.nl>
Cc: [redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>, [redacted]
BS/AL/DCO" <[redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>,
[redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/BSG"
[redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/HDB/Proj Off" [redacted]@mindef.nl>,
[redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: voorbereiding interview gen.Wijnen/NRC

Beste minister, SG en CDS,

In de bijlage vindt u de voorbereiding voor [redacted] voor zijn interview dinsdagmiddag met NRC. Dat gaat over het door de krant gekozen onderwerp: gedragsonderzoek en -beïnvloeding door de Nederlandse krijgsmacht. Maandag worden nog de laatste puntjes op de i gezet.

Desinformatie als wapen van de toekomst?

Informatie-oorlog Militair optreden gaat steeds vaker om beïnvloeding, waarbij informatie ook een wapen is. West-Europese landen als Nederland zijn dan kwetsbaar. „In de oorlogsvoering is de mens centraal komen te staan.”

✎ Karel Berkhout ⌚ 30 oktober 2019 ⌚ Leestijd 7 minuten

Wat is het nieuws?

- De krijgsmacht onderzoekt of militairen **desinformatie en propaganda** moeten gaan verspreiden. Daarmee zou Nederland zich beter kunnen verweren tegen vijandige nepnieuws campagnes en ook het strijdverloop in een missiegebied als Afghanistan kunnen beïnvloeden.
- In 2017 werd de **Counter Hybrid Unit** opgericht om Nederland beter te wapenen tegen zogeheten hybride dreigingen, waarbij „de vijand bijvoorbeeld politieke processen beïnvloedt en nepnieuws verspreidt.”
- Om de strijd tegen nepnieuws te kunnen voeren, praten militairen volgens luitenant-kolonel Gwenda Nielen van de Counter Hybrid Unit onder meer met **inlichtingendiensten** als de MIVD over acties die nu nog niet mogen

Lees het volledige nieuwsbericht: [Krijgsmacht onderzoekt inzetten van desinformatie](#)

Openlijk manipulatieve AIVD vereist betere controle

Inlichtingendiensten Kunnen wij de geheime dienst vertrouwen, vraagt *Kees Jan Dellebeke*.

🕒 12 augustus 2019

🕒 Leestijd 2 minuten

📌 Opslaan in leeslijst

Het AIVD-gebouw in Zoetermeer. „Voortschrijdende algoritmetechnieken, als wonderen omarmd, hekelen het menselijke verstand van analisten.“

Foto Robin van Lonkhuijsen 📷

Door internationale samenwerking slagen geheime diensten erin het strengere nationale toezicht deels te omzeilen, zegt Richard Aldrich, de Britse hoogleraar internationale veiligheid, terecht (*Hoe geheime diensten de media in hun greep houden*, 7/8). Dat toezicht wordt ook al diffuser door interdepartementale samenwerking binnen ‘taskforces’ op het gebied van nationale veiligheid, in Nederland zelf. Toezicht is hard nodig - zie onder meer de manipulatieve berichtgeving van de AIVD rond het islamitische Haga Lyceum.

Een soft maar gevaarlijk wapen: moderne oorlogsvoering richt zich op beïnvloeding van de bevolking

Defensie

Nederland loopt voorop bij het ontwikkelen van gedragsbeïnvloeding als manier van oorlogvoeren. Nadeel: het kan onschuldige burgers meeslepen in een gewapend conflict. Defensie kocht een methode bij een omstreden bedrijf, blijkt uit onderzoek van *NRC*.

Esther Rosenberg & Karel Berkhout 26 juni 2020 Leestijd 15 minuten

- NRC heeft in een recent artikel geschreven: "het is dus denkbaar dat Defensie zelf accounts opzet, al dan niet onder een schuilnaam." De vraag van de journalist kan ook gelezen worden als: "heeft Nederland straks een troll factory die de wereld spamt met propagandistisch nepnieuws?"
<https://www.nrc.nl/nieuws/2019/08/09/telefoontjes-als-vorm-van-goedkope-oorlogvoering-a3969607> Antwoord is: voor alles wat Defensie doet geldt dat zij dit enkel doen **binnen de gestelde wettelijke kaders van de Nederlandse staat**. We experimenteren momenteel op het gebied van informatiemanoeuvre. Het belang van non-kinetische middelen vs kinetische middelen benadrukken. Optioneel toe te voegen: We streven continu naar een zo hoog mogelijke transparantie tenzij het onze operationele effectiviteit

Telefoontjes als vorm van goedkope 'oorlogvoering'

Beïnvloeding Een bekende tactiek: met het lastigvallen van familieleden van Nederlandse luchtmachtpiloten wil Rusland invloed uitoefenen op een missie in de Baltische staten.

✎ Karel Berkhout © 9 augustus 2019 ⌚ Leestijd 3 minuten

Krijgsmacht onderzoekt inzetten van desinformatie

Informatie-oorlog Nederland wil zich beter wapenen tegen vijandige nepnieuwscampagnes. Ook met beïnvloeding die nu nog niet mag.

✎ Karel Berkhout · 30 oktober 2019 · Leestijd 1 minuut

NRC: Desinformatie als wapen van de toekomst? 30-10-2019

- Militair optreden gaat steeds vaker om beïnvloeding, waarbij informatie ook een wapen is. West-Europese landen als Nederland zijn dan kwetsbaar. „In de oorlogsvoering is de mens centraal komen te staan.”
- Opperichte Counter Hybrid Unit van het ministerie van Defensie. Tal van militairen onderzoeken namelijk hoe de Nederlandse krijgsmacht in de nabije toekomst conflicten in zijn voordeel kan beslissen door het gedrag en de geest van mensen te beïnvloeden. Zo heeft Defensie onlangs een licentie gekocht voor de toepassing van behavioural dynamics methodology, een methode uit de sociale wetenschappen om doelgroepen te verleiden tot een gewenste gedragsverandering.
- „Tegenwoordig gaat militair optreden ‘ultiem gezien’ om beïnvloeding, waarbij informatie ook een wapen is”, verklaarde luitenant-kolonel Patrick Dekkers. [...] „In de oorlogsvoering is de mens centraal komen te staan, want het is de psyche die wordt beïnvloed.”
- Slagveld van de menselijke psyche is op zichzelf niet nieuw. Maar de omvang van dit slagveld is explosief gegroeid door de komst van internet en de smartphone.

NRC Artikel: Informatie-oorlog Nederland wil zich beter wapenen tegen vijandige nepnieuwscampagnes. Ook met beïnvloeding die nu nog niet mag, 30-10-2019

- Krijgsmacht onderzoekt of militairen desinformatie en propaganda moeten gaan verspreiden.
- CDS, Rob Bauer, zegt desgevraagd: „Ik sluit niet uit dat dit tot de mogelijkheden gaat behoren. Als de politiek wil dat we op deze manier de vijand bestrijden, dan doen we dat. Voor elke operatie geldt echter dat die binnen de wet of het politieke mandaat moet vallen.”

HDB: Concept antwoord op vraag over deze artikelen

- Zoals ik zojuist in de eerste termijn heb gezegd, zijn militaire misleiding en desinformatie een klassieke vorm van militaire inzet. In het NRC-artikel van vorige week waar GroenLinks naar verwijst, wordt door een medewerker van Defensie het voorbeeld aangehaald over de mogelijkheid om desinformatie te verspreiden in een besloten Taliban-facebookgroep om zo de inzetbaarheid van deze groep te verlagen. Dit is een vorm van militaire inzet tegen vijandelijke combattanten. Door de vijand te misleiden over onze ware intenties kunnen we levens sparen en de succeskans van de operatie verhogen.
- Ik wil benadrukken dat het Defensie niet gaat om het verspreiden van nepnieuws onder burgerbevolking, maar om het onderzoeken van informatie als wapen tegen vijandelijke groeperingen in een conflict. Dit gebeurt altijd binnen de kaders van de wet en het mandaat van Defensie.

Profiel NRC

NRC heeft een progressief georiënteerd publiek. De term 'liberaal' dekt de lading eigenlijk het meest. Het is een goed gelezen krant onder D66- en VVD-kiezers. Daarnaast geldt de krant als één van de Nederlandse dagbladen die veel investeert in onderzoeksjournalistiek. Wat geschreven wordt, moet goed onderbouwd zijn en goed onderzocht. Daardoor heeft de krant een stevige reputatie opgebouwd. Bekend is dat met name VVD-politici de Telegraaf lezen om te zien wat hun achterban denkt en het NRC om zichzelf te informeren.

_____ is voor zover we kunnen inschatten, in tegenstelling tot een aantal van zijn NRC-collega's, pro-Defensie. _____ heeft een positieve grondhouding ten opzichte van de KL, maar is kritisch genoeg om door te vragen waar en wanneer dat moet. Voor _____ is dit niet bekend.

Het artikel past binnen de focus die de NRC al enige tijd heeft, nl. *future warfare* en de krijgsmacht van de toekomst. Wat is de situatie nu? Waar gaan we heen? Wat kunnen we verwachten? Vorig jaar heeft de krant daar in een vijf-luik aandacht aan besteed. Eén deel daaruit wordt volledig gewijd aan 'Desinformatie als wapen van de toekomst'.

Daarnaast heeft _____ ook een uitgebreid artikel geschreven over wat er gebeurt aan o.a. de oostgrens van de NAVO: 'Vechten tegen staal en virtueel geweld'. Art. 11 _____

_____': 'In Litouwen oefenen NAVO-landen waaronder Nederland ook met nieuwe, minder zichtbare vormen van oorlogsvoering – niet voor niets aan de grens met Wit-Rusland'.

Risico's

De grondige onderzoekskwaliteiten van NRC bieden kansen en valkuilen. Het valt te verwachten dat het NRC bij BDM met name in zal zetten Art. 11

[Redacted text block]

Mogelijk dat de journalisten op basis van hun onderzoek ook kunnen suggereren

Art. 11 [Redacted text] . [Redacted text]
[Redacted text] Risico is dan het uitlokken van politieke uitspraken. Goed om daar alert op te zijn.

Alle alarmbellen gingen af, maar waarom greep dan niemand in bij Defensie?

Dataverzameling De landmacht ging te ver met het onderzoeken van maatschappelijke onrust en desinformatie. Juristen waarschuwden keer op keer. „Wie trekt hier aan de rem?”

Esther Rosenberg & Karel Berkhout 1 november 2021 om 20:48 Leestijd 7 minuten

Defensie had coronadata niet mogen verzamelen

Informatieoorlog Het leger had geen informatiecentrum over de samenleving mogen inrichten. De privacywet werd overtreden.

Esther Rosenberg & Karel Berkhout 7 mei 2021 om 20:27 Leestijd 1 minuut

AIVD en MIVD moeten vijf grote datasets vernietigen

Inlichtingendiensten De geheime diensten hebben datasets te lang bewaard, oordeelt de toezichhouder. Ze moeten de data binnen twee weken vernietigen.

🔗 Kees Versteegh & Rik Wassens 🕒 14 juni 2022 om 22:44 🕒 Leestijd 2 minuten

NRC: Journalisten worden door inlichtingendiensten systematisch als bron, informant of spion geronseld

© Robin van Lonkhuijsen/ANP

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) lijven systematisch journalisten als bron, informant of zelfs spion in. Dat schrijft onderzoeksjournalist Joep Dohmen in NRC. Dat gebeurt ook als deze samenwerking voor problemen kan zorgen, bijvoorbeeld voor journalisten die in het Midden-Oosten werken.

Laatste wijziging: 15 oktober 2022, 07:20

NRC sprak met 32 journalisten die in bepaalde gebieden werken of over specifieke onderwerpen schrijven waar de inlichtingendiensten in grote mate geïnteresseerd in zijn.

Landmacht verzamelde tijdens coronacrisis maandenlang informatie zonder juridische basis

Desinformatie Krijgsmacht ging op eigen initiatief tot actie over, maar dat mocht niet. Dat concludeert de commissie-Brouwer in een rapport.

✎ Karel Berkhout ⌚ 15 januari 2023 om 17:58 ⌚ Leestijd 2 minuten

Militairen die een misstand melden moeten er vaak zélf voor boeten

Defensie Het is nog steeds, ondanks eerdere beloftes, bijzonder lastig een misstand aan te kaarten binnen defensie. Tien militairen over wat hun overkwam toen ze hun mond opendeden.

✦ Andreas Kouwenhoven, Esther Rosenberg & Karel Berkhout

🕒 21 april 2023 om 20:33 🕒 Leestijd 15 minuten

